

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ**

Кафедра правознавства

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ТРУДОВЕ ПРАВО»**

з підготовки здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	ДЗВ
Спеціальність	ДЗВ
Освітньо-професійна програма	ДЗВ

Полтава 2024 рік

Розробник /укладач програми:

Галина ТЕРЕЛА – к. і. н., доцент, доцент кафедри правознавства
Полтавського університету економіки і торгівлі

Рецензенти програми:

Ірина ГОРОДЕЦЬКА – д. ю. н., професор кафедри політології, права та
філософії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Олександр КАЛЬЯН – к. ю. н., доцент, професор кафедри підприємництва і
права Полтавської державного аграрного університету

Програма навчальної дисципліни «Трудове право» обговорена і схвалена на
засіданні кафедри правознавства
протокол засідання кафедри від 29 серпня 2024 р. № 1

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор

Галина ЛАВРИК

Анотація навчальної дисципліни

Трудове право є навчальною дисципліною підготовки бакалаврів, яка передбачає системне вивчення норм права, що регулюють відносини у сфері найманої праці.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є індивідуальні трудові відносини, які виникають між працівником та роботодавцем, а також інші відносини, що впливають із суто трудових або тісно пов'язані з ними, і встановлюють права й обов'язки в галузі праці на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, та відповідальність у разі їх порушення.

Мета навчальної дисципліни «Трудове право» полягає у засвоєнні здобувачами теоретичних знань у сфері правового регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин; набутті практичних навичок застосування правових норм, що регламентують ці відносини; формуванні правосвідомості і правової культури.

Зміст навчальної дисципліни розкривається у таких темах: Трудове право як галузь у системі права України. Джерела трудового права. Міжнародно-правове регулювання праці. Принципи трудового права України. Трудові правовідносини. Правовий статус профспілок. Участь працівників в управлінні організаціями. Правовий статус організацій роботодавців. Правове регулювання зайнятості та працевлаштування. Правові засади соціального діалогу. Колективні договори та угоди. Поняття трудового договору та порядок його укладення. Види трудового договору. Зміна умов трудового договору. Припинення трудового договору. Правове регулювання робочого часу. Правове регулювання часу відпочинку. Оплата праці. Професійна підготовка і підвищення кваліфікації працівників. Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Правове забезпечення охорони праці. Особливості правового регулювання праці жінок, молоді та осіб зі зниженою працездатністю. Індивідуальні трудові спори. Колективні трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства.

Discipline abstract

Labor law is an academic discipline for bachelor's degrees, which involves the systematic study of legal norms that regulate relations in the field of hired labor.

The subject of study of the academic discipline is individual labor relations that arise between an employee and an employer, as well as other relations arising from purely labor relations or closely related to them and establishing rights and obligations in the field of labor at enterprises, institutions, organizations, regardless of the form of ownership and responsibility in case of their violation.

The purpose of the discipline "Labor Law" is to assimilate students of theoretical knowledge in the field of legal regulation of labor and relations closely

related to them; the acquisition of practical skills in the application of legal norms governing these relations; formation of legal consciousness and legal culture.

The content of the discipline is revealed in the following topics: Labor law as a branch in the legal system of Ukraine. Sources of labor law. International legal regulation of labor. Principles of Labor Law of Ukraine. Labor relations. Legal status of trade unions. Participation of employees in the management of organizations. Legal status of employers' organizations. Legal regulation of employment and employment. Legal foundations of social dialogue. Collective agreements and agreements. The concept of an employment contract and the procedure for its conclusion. Types of employment contracts. Changing the terms of the employment contract. Termination of an employment contract. Legal regulation of working hours. Legal regulation of rest time. Salary. Professional training and advanced training of employees. Labor discipline. Disciplinary responsibility. Material liability of the parties to the employment contract. Legal support of labor protection. Features of the legal regulation of the labor of women, youth and persons with reduced working capacity. Individual labor disputes. Collective labor disputes. Supervision and control over the observance of labor legislation.

Anmerkung der akademischen Disziplin

Das Arbeitsrecht ist eine akademische Disziplin der Bachelor-Ausbildung, die sich mit der systematischen Untersuchung von Rechtsnormen befasst, die die Beziehungen im Bereich der Lohnarbeit regeln.

Gegenstand des Studiums der akademischen Disziplin sind individuelle Arbeitsverhältnisse, die zwischen einem Arbeitnehmer und einem Arbeitgeber entstehen, sowie andere Beziehungen, die sich aus reinen Arbeitsverhältnissen ergeben oder eng damit verbunden sind, und die Begründung von Rechten und Pflichten auf dem Gebiet der Arbeit in Unternehmen, Institutionen, Organisationen, unabhängig von der Eigentumsform und Verantwortung im Falle ihrer Verletzung.

Das Fach „Arbeitsrecht“ dient der Aneignung theoretischer Kenntnisse der Studierenden auf dem Gebiet der rechtlichen Regelung der Arbeit und eng verwandter Beziehungen; Erwerb praktischer Fähigkeiten in der Anwendung der Rechtsnormen, die diese Beziehungen regeln; Bildung von Rechtsbewusstsein und Rechtskultur.

Der Inhalt der Disziplin zeigt sich in folgenden Themen: Arbeitsrecht als Teilgebiet des Rechtssystems der Ukraine. Quellen des Arbeitsrechts. Internationale arbeitsrechtliche Regelung. Grundsätze des Arbeitsrechts der Ukraine. Arbeitsbeziehungen. Rechtsstellung der Gewerkschaften. Beteiligung der Mitarbeiter am Management von Organisationen. Rechtsstellung der Arbeitgeberverbände. Gesetzliche Regelung der Beschäftigung und Beschäftigung. Rechtsgrundlagen des sozialen Dialogs. Tarifverträge und Vereinbarungen. Das Konzept eines Arbeitsvertrags und das Verfahren zu seinem Abschluss. Arten von

Arbeitsverträgen. Änderung der Bedingungen des Arbeitsvertrags. Kündigung eines Arbeitsvertrages. Gesetzliche Regelung der Arbeitszeit. Gesetzliche Regelung der Ruhezeit. Gehalt. Fachliche Aus- und Weiterbildung der Mitarbeiter. Arbeitsdisziplin. Disziplinarische Verantwortung. Haftung der Parteien des Arbeitsvertrages. Rechtliche Unterstützung des Arbeitsschutzes. Merkmale der gesetzlichen Regelung der Arbeit von Frauen, Jugendlichen und Personen mit verminderter Arbeitsfähigkeit. individuelle Arbeitskonflikte. Kollektive Arbeitskämpfe. Überwachung und Kontrolle der Einhaltung der Arbeitsgesetzgebung.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Трудове право» укладена відповідно до освітньо-професійної програми з підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є індивідуальні трудові відносини, які виникають між працівником та роботодавцем, а також інші відносини, що випливають із суто трудових або тісно пов'язані з ними, і встановлюють права й обов'язки в галузі праці на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, та відповідальність у разі їх порушення.

Мета навчальної дисципліни «Трудове право» полягає у засвоєнні здобувачами теоретичних знань у сфері правового регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин; набутті практичних навичок застосування правових норм, що регламентують ці відносини; формуванні правосвідомості і правової культури.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

спеціальні (фахові, предметні):

- цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи;
- здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини;
- здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ;
- здатність до консультивання з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

- оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів,

аналізуючи відому проблему;

- самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій;

- застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи;

- знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини;

- знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;

- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів;

- надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Навчальна дисципліна є **вибірковою**.

Форма підсумкового контролю знань: залік.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Загальні засади правового регулювання трудових відносин

Розділ 1. Загальнотеоретичні положення трудового права

Тема 1. Трудове право як галузь у системі права України

Становлення і розвиток трудового права.

Поняття трудового права як самостійної галузі права. Предмет правового регулювання трудового права. Загальна характеристика суспільних відносин, які складають предмет трудового права.

Метод правового регулювання трудових відносин та його ознаки. Державно-нормативний метод правового регулювання. Локально-договірний метод. Єдність і диференціація трудового права.

Функції трудового права. Зміст соціальної, захисної та виробничої функцій трудового права.

Місце трудового права в національній системі права України. Взаємозв'язок і розмежування трудового права з іншими галузями системи права України (конституційним, цивільним, адміністративним, правом соціального забезпечення).

Система трудового права. Загальна та Особлива частини трудового права. Інститути трудового права. Співвідношення системи трудового права і системи трудового законодавства.

Предмет і система науки трудового права. Значення науки трудового права в реформуванні трудового законодавства.

Тенденції розвитку трудового права у сучасних умовах. Адаптація трудового законодавства України до принципів міжнародного та європейського трудового права.

Система і основні завдання навчальної дисципліни «Трудове право».

Тема 2. Джерела трудового права

Поняття джерел трудового права України, форми їх вираження. Класифікація джерел трудового права.

Конституція України як основне джерело трудового права. Закони та підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел трудового права. Систематизація трудового законодавства України.

Акти соціального партнерства як джерела трудового права.

Локальні нормативно-правові акти: поняття, види, особливості. Роль професійних спілок і трудових колективів у галузі правового регулювання праці.

Значення рішень Європейського Суду з прав людини, рішень Конституційного Суду України, правових висновків Верховного Суду та

Великої Палати Верховного Суду для однакового застосування усіма підприємствами, установами, організаціями та судовими органами чинного законодавства про працю.

Дія нормативно-правових актів, які є джерелами трудового права, у часі, просторі та за категоріями працівників.

Оціночні поняття у законодавстві про працю.

Основні напрями реформування трудового законодавства.

Міжнародно-правові акти про працю як джерела трудового права.

Трудове законодавство про працю в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану».

Тема 3. Міжнародно-правове регулювання праці

Поняття міжнародно-правового регулювання праці та способи впливу міжнародних норм на національне трудове законодавство. Універсальні та регіональні джерела міжнародно-правового регулювання: класифікація й загальна характеристика.

Мета створення Міжнародної організації праці (МОП), її основні завдання, структура і компетенція. Статут МОП. Щорічні конференції МОП. Адміністративна Рада. Міжнародне Бюро праці (МБП) та його відділення. Комітети Міжнародного Бюро праці. Видавнича діяльність МБП.

Форми правових актів, що приймаються МОП. Порядок прийняття конвенцій та рекомендацій. Ратифікація конвенцій державами-членами МОП. Сфера застосування конвенцій МОП. Загальна характеристика конвенцій і рекомендацій МОП з питань основних прав людини, зайнятості, соціальної політики, регулювання питань праці, колективних трудових відносин, умов праці, праці жінок, дітей і підлітків, осіб похилого віку. Декларація МОП про основоположні принципи і права у сфері праці 1998 р.: зміст і значення.

Європейські міжнародні акти щодо захисту соціальних прав людини. Акти Ради Європи і Європейського Союзу. Європейська соціальна хартія (переглянута) (Рада Європи, 1961 р., 1996 р.). Хартія основних прав Європейського Союзу (ЄС, 2000 р.).

Двосторонні договори України з іншими державами про працевлаштування і соціальний захист працівників.

Вплив міжнародного та європейського трудового права на розвиток трудового права України. Засоби імплементації міжнародних трудових норм у трудове право України. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (2014 р.)

Тема 4. Принципи трудового права України

Поняття і значення принципів трудового права. Класифікація принципів трудового права.

Співвідношення основних принципів з принципами окремих інститутів трудового права. Співвідношення принципів і норм права.

Зміст і конкретизація основних принципів трудового права. Принцип забезпечення права на працю. Принцип захисту прав людини у сфері застосування праці. Принцип свободи праці й свободи трудового договору. Принцип заборони примусової праці. Принцип рівності прав і можливостей та заборони дискримінації у сфері праці. Принцип сприяння. Принцип свободи об'єднання.

Зміст і конкретизація принципів окремих інститутів трудового права. Принципи інституту зайнятості та працевлаштування. Принципи інституту трудового договору. Принципи інститутів робочого часу та часу відпочинку. Принципи інституту оплати праці. Принципи інституту дисципліни праці. Принципи інституту охорони праці.

Розділ 2. Правовідносини у трудовому праві

Тема 5. Трудові правовідносини

Поняття та особливості трудових правовідносин. Ознаки трудових правовідносин. Види трудових правовідносин і підстави їх класифікації. Поняття і особливості індивідуальних трудових правовідносин. Поняття і особливості колективних трудових правовідносин, їх співвідношення з індивідуальними трудовими правовідносинами. Організаційно-управлінські відносини. Соціально-партнерські правовідносини. Правові відносини щодо зайнятості та працевлаштування. Правові відносини щодо професійної підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Трудові відносини при передачі суб'єкта господарювання. Правові відносини щодо нагляду та контролю за додержанням трудового законодавства.

Структура трудових правовідносин. Матеріальний та юридичний зміст трудових правовідносин. Об'єкт трудових правовідносин. Суб'єкти трудового права та трудових правовідносин. Працівники і роботодавці як суб'єкти індивідуальних трудових правовідносин. Трудова правосуб'єктність працівника: виникнення, зміст, припинення, випадки обмеження. Основні трудові права працівників. Рівність трудових прав громадян України. Трудова правосуб'єктність роботодавця. Суб'єкти колективних трудових правовідносин. Державні органи як суб'єкти трудових правовідносин.

Підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин. Поняття та види юридичних фактів.

Тема 6. Правовий статус профспілок. Участь працівників в управлінні організаціями

Профспілкові органи як суб'єкти трудового права. Правове положення профспілок. Основні функції та права профспілок. Загальна характеристика законодавства про профспілки. Порядок утворення, легалізація та

припинення діяльності профспілок. Права, гарантії та обов'язки профспілок, їх об'єднань відповідно Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії їх діяльності». Повноваження виборного органу первинної профспілкової організації на підприємстві. Відповідальність профспілок.

Трудовий колектив як суб'єкт трудового права. Основні функції та повноваження трудових колективів. Форми участі працівників в управлінні підприємством, установою, організацією. Органи трудового колективу: порядок створення, повноваження.

Співвідношення прав профспілок і повноважень трудових колективів.

Тема 7. Правовий статус організацій роботодавців

Поняття організацій роботодавців та їх об'єднань. Право роботодавців на об'єднання. Мета та завдання діяльності організацій роботодавців. Законодавство України про правовий статус організацій роботодавців. Принципи створення та діяльності організацій роботодавців та їх об'єднань. Порядок створення та припинення діяльності організацій роботодавців. Повноваження роботодавців та їх організацій у колективно-договірному регулюванні. Права та обов'язки роботодавців та їхніх об'єднань щодо захисту прав своїх членів.

Розділ 3. Основи реалізації права на працю

Тема 8. Правове регулювання зайнятості та працевлаштування

Поняття зайнятості. Форми зайнятості. Нетипові форми зайнятості.

Право громадян на зайнятість. Державні гарантії у сфері зайнятості населення. Право особи на вибір місця, виду діяльності та роду занять. Право особи на професійну орієнтацію та професійне навчання. Право особи на соціальний захист у разі настання безробіття. Право особи на трудову діяльність за кордоном. Право особи на захист від проявів дискримінації у сфері зайнятості населення. Право особи на доступ до інформації у сфері зайнятості населення. Право особи на захист прав у сфері зайнятості населення.

Принципи, мета та основні напрями державної політики у сфері зайнятості населення. Заходи щодо сприяння зайнятості населення, їх зміст. Професійна орієнтація та професійне навчання незайнятих громадян. Стимулювання діяльності роботодавців, спрямованої на створення нових робочих місць та працевлаштування безробітних. Створення умов для самозайнятості населення та підтримка підприємницької ініціативи. Сприяння забезпеченню молоді першим робочим місцем та запровадження стимулів для стажування молоді, яка навчається. Сприяння зайнятості осіб з інвалідністю. Забезпечення участі безробітних у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру.

Органи, що забезпечують формування та реалізацію державної

політики у сфері зайнятості населення.

Поняття та порядок працевлаштування громадян. Здійснення Державною службою зайнятості України реєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні. Діяльність суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні. Застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Правовий статус безробітного. Порядок набуття статусу безробітного. Права та обов'язки зареєстрованих безробітних. Особливі гарантії для окремих категорій безробітних, які втратили роботу у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці. Підходяща робота для безробітного. Право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги. Види забезпечення на випадок безробіття. Допомога по частковому безробіттю. Припинення реєстрації безробітного.

Тема 9. Правові засади соціального діалогу

Соціальний діалог як механізм реалізації соціального партнерства. Законодавство України про соціальний діалог. Основні принципи соціального діалогу. Рівні та сторони соціального діалогу. Форми здійснення соціального діалогу.

Органи соціального діалогу. Національна тристороння соціально-економічна рада: завдання, функції, права, склад, порядок створення та організація діяльності. Територіальні, галузеві (міжгалузеві) тристоронні (двосторонні) соціально-економічні ради, інші тристоронні органи соціального діалогу (комітети, комісії тощо): повноваження та організація роботи.

Тема 10. Колективні договори та угоди

Законодавство про колективно-договірне регулювання трудових, соціально-економічних відносин. Основні принципи колективно-договірного регулювання. Види колективних договорів та угод. Сфера дії колективних угод та договорів. Співвідношення законодавства, колективних угод, колективних договорів та трудових договорів.

Порядок ведення колективних переговорів та укладення колективних договорів. Сторони колективних переговорів. Підготовка до ведення колективних переговорів. Порядок ведення колективних переговорів. Гарантії та компенсації учасникам колективних переговорів.

Колективні угоди: поняття, зміст, структура. Строк дії колективної угоди. Генеральні, галузеві (міжгалузеві) та територіальні угоди, сфера їхньої дії та зміст. Порядок підписання угод. Приєднання до сторони колективної угоди. Поширення дії галузевої (міжгалузевої) угоди. Призупинення та зупинення дії окремих положень колективної угоди. Контроль за виконанням колективної угоди.

Колективний договір: поняття, зміст, сторони. Порядок затвердження колективного договору. Порядок підписання колективного договору. Приєднання до сторони працівників колективного договору. Призупинення та зупинення дії окремих положень колективного договору. Контроль за виконанням колективного договору.

Порядок повідомної реєстрації колективних угод, договорів. Відповідальність за порушення вимог законодавства про колективні угоди, договори і порядок вирішення спорів.

Модуль 2. Трудовий договір. Основні умови праці як об'єкт правового регулювання

Розділ 4. Трудовий договір

Тема 11. Поняття трудового договору та порядок його укладення

Поняття і значення трудового договору. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, які пов'язані з працею (підряду, доручення, авторського та ін.). Сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Нормативні та погоджувальні умови трудового договору. Необхідні та факультативні умови трудового договору. Недійсність умов трудового договору, які погіршують становище працівників порівняно з вимогами чинного законодавства про працю.

Строк трудового договору. Письмова й усна форми трудового договору. Випадки додержання обов'язкової письмової форми трудового договору.

Юридичні гарантії при прийнятті на роботу. Гарантії при прийнятті на роботу неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей, осіб з інвалідністю та інших категорій громадян. Обмеження при прийнятті на роботу. Вимоги, які висуваються щодо віку і стану здоров'я працівників.

Порядок укладення трудового договору. Документи, що надаються при укладенні трудового договору. Загальні вимоги при обробці персональних даних працівника і гарантії їхнього захисту. Випробування при прийнятті на роботу. Строк випробування. Результати випробування.

Тема 12. Види трудового договору

Безстроковий трудовий договір. Строковий трудовий договір. Трудовий договір про тимчасову роботу. Трудовий договір про сезонну роботу.

Контракт як особлива форма трудового договору. Сфера застосування контракту. Порядок укладання контракту при прийнятті (найманні) на роботу працівника. Порядок укладання контракту з керівником державного підприємства.

Трудовий договір про сумісництво. Трудовий договір про суміщення

професій і посад. Трудовий договір про тимчасове заступництво керівника підприємства. Трудовий договір з працівником про тимчасове виконання обов'язків за вакантною посадою.

Трудовий договір про надомну роботу. Трудовий договір про дистанційну роботу. Трудовий договір з нефіксованим робочим часом. Трудовий договір з домашнім працівником. Трудовий договір з державним службовцем. Трудовий договір з роботодавцем-фізичною особою. Трудовий договір працівника, що приймається за конкурсом. Трудовий договір з працівником-мігрантом.

Тема 13. Зміна умов трудового договору

Поняття зміни умов праці та її організаційно-правові форми. Гарантії при зміні умов трудового договору.

Поняття переведення на іншу роботу, види переведень. Постійні та тимчасові переведення. Переведення у разі виробничої потреби та простою. Переведення на легшу роботу за станом здоров'я.

Переміщення на інше робоче місце, його відмінність від переведення.

Зміна істотних умов праці.

Тема 14. Припинення трудового договору

Поняття припинення та розірвання трудового договору, їх розмежування. Загальні підстави припинення трудового договору, їх класифікація.

Гарантії при припиненні трудового договору.

Припинення трудового договору за підставами, у яких присутня взаємна воля сторін.

Розірвання з ініціативи працівника трудового договору, укладеного на невизначений строк. Розірвання строкового трудового договору з ініціативи працівника.

Загальні та додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого органу. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця за попередньою згодою виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника).

Поняття відсторонення від роботи і його відмінність від розірвання трудового договору.

Розірвання трудового договору з ініціативи органів, які не є сторонами трудового договору.

Припинення трудового договору у зв'язку з порушенням правил прийняття на роботу.

Порядок оформлення звільнення працівників і проведення розрахунку. Вихідна допомога.

Правові наслідки незаконного звільнення.

Розділ 5. Основні умови праці як об'єкт правового регулювання

Тема 15. Правове регулювання робочого часу

Поняття та види робочого часу. Правові нормативи робочого часу. Поняття та види робочого дня, робочої зміни та робочого тижня. Нормальна тривалість робочого часу. Скорочена тривалість робочого часу. Тривалість роботи напередодні святкових, вихідних і неробочих днів. Тривалість роботи в нічний час. Неповний робочий час.

Режими робочого часу і порядок їх встановлення. Види режимів робочого часу. Режим змінної роботи. Вахтовий метод організації робіт. Гнучкий режим робочого часу. Дистанційна (надомна) робота. Режим роботи з розподілом робочого часу на частини (роздроблений робочий день). Режим ненормованого робочого дня.

Поняття обліку робочого часу. Поденний та підсумований облік робочого часу.

Робота понад встановлену тривалість робочого дня. Поняття надурочних робіт і порядок їх застосування. Обмеження надурочних робіт і заборона залучення до них окремих категорій працюючих. Граничні норми застосування надурочних робіт. Порядок одержання дозволу для проведення надурочних робіт. Чергування.

Тема 16. Правове регулювання часу відпочинку

Право працівників на відпочинок і його гарантії. Поняття і види часу відпочинку. Перерви протягом робочого дня, зміни. Вихідні дні. Особливості встановлення вихідних днів на безперервно діючих підприємствах і в організаціях, що займаються обслуговуванням населення. Святкові та неробочі дні. Винятковий порядок залучення до роботи у вихідні, святкові та неробочі дні.

Поняття і види відпусток. Щорічна основна відпустка і порядок її надання. Щорічна додаткова відпустка, її види і порядок надання. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творча відпустка. Відпустка для підготовки та участі в змаганнях. Додаткова відпустка окремим категоріям громадян та постраждалим учасникам Революції Гідності. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати.

Порядок надання відпусток. Графіки відпусток. Обчислення стажу роботи, що дає право на щорічну відпустку. Перенесення щорічної відпустки. Право на щорічну відпустку у разі переведення працівника на інше місце роботи. Поділ щорічної відпустки на частини. Відкликання з відпустки.

Порядок оплати відпусток. Грошова компенсація за невикористані щорічні відпустки.

Тема 17. Оплата праці

Поняття, функції і принципи оплати праці. Методи правового регулювання оплати праці. Державне регулювання оплати праці. Договірне регулювання оплати праці. Державні соціальні стандарти й гарантії у сфері оплати праці. Мінімальна заробітна плата: поняття, функції, умови визначення її розміру. Порядок встановлення і перегляду розміру мінімальної заробітної плати.

Поняття заробітної плати. Відмінність заробітної плати від винагород за цивільно-правовими договорами, гарантійних і компенсаційних виплат. Структура заробітної плати. Основна та додаткова частини заробітної плати. Інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Тарифна система оплати праці та її елементи: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники).

Організація оплати праці на підприємстві. Нормування праці. Види норм праці: норми виробітку, норми часу, норми обслуговування, норми чисельності. Системи оплати праці та їх види. Відрядна система оплати праці. Погодинна система оплати праці. Оплата праці при відхиленні від умов, передбачених тарифами.

Порядок виплати заробітної плати. Форми виплати заробітної плати. Строки, періодичність і місце виплати заробітної плати. Порядок обчислення середньої заробітної плати. Індиксація заробітної плати. Компенсація втрати частини заробітної плати у зв'язку із затримкою термінів її виплати. Відрахування із заробітної плати. Обмеження відрахувань від заробітної плати.

Поняття гарантійних виплат. Види гарантійних виплат. Гарантійні доплати, їхні види. Поняття компенсаційних виплат. Види компенсаційних виплат.

Тема 18. Професійна підготовка і підвищення кваліфікації працівників

Професійний розвиток працівників. Правові питання організації виробничого навчання, перекваліфікації або навчання інших професій.

Підготовка і підвищення кваліфікації кадрів безпосередньо на виробництві.

Пільги для працівників, які навчаються без відриву від виробництва в середніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах та аспірантурі. Пільги працівникам, допущеним до вступних іспитів у вищі навчальні заклади.

Модуль 3

Юридична відповідальність у трудовому праві. Забезпечення й захист прав та інтересів суб'єктів трудового права

Розділ 6. Юридична відповідальність у трудовому праві

Тема 19. Трудова дисципліна

Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Правила внутрішнього трудового розпорядку: типові, галузеві, локальні. Структура та зміст правил внутрішнього трудового розпорядку. Статути і положення про дисципліну. Основні трудові обов'язки сторін трудового договору.

Система стимулювання праці за трудовим правом. Заохочення за успіхи в роботі: поняття, підстави, види та порядок застосування. Заохочення за особливі трудові заслуги. Державні нагороди.

Тема 20. Дисциплінарна відповідальність

Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни та її види. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність. Критерії розмежування загальної та спеціальної дисциплінарної відповідальності. Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності та його елементи. Дисциплінарні стягнення: порядок їх застосування, оскарження і зняття.

Додаткові заходи правового впливу, що можуть застосовуватись до порушників трудової дисципліни. Заходи громадського впливу. Повноваження трудових колективів, профспілкових комітетів у забезпеченні трудової дисципліни.

Тема 21. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

Поняття та функції матеріальної відповідальності. Правова природа матеріальної відповідальності, її відмінність від цивільно-правової відповідальності.

Підстава і умови притягнення до матеріальної відповідальності. Трудове майнове правопорушення як підстава матеріальної відповідальності та його елементи. Випадки, що виключають матеріальну відповідальність працівників.

Види матеріальної відповідальності працівників. Обмежена матеріальна відповідальність та її випадки. Повна матеріальна відповідальність та її випадки. Поняття, зміст і порядок укладення договору про повну індивідуальну матеріальну відповідальність. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність працівників. Поняття, зміст і порядок укладення договору про повну колективну (бригадну) матеріальну відповідальність.

Строки притягнення працівників до матеріальної відповідальності. Визначення розміру шкоди, заподіяної працівником, та порядок її відшкодування. Обставини, які підлягають врахуванню при визначенні розміру відшкодування. Порядок покриття шкоди.

Матеріальна відповідальність власника за шкоду, заподіяну працівникові.

Розділ 7. Забезпечення й захист прав та інтересів суб'єктів трудового права

Тема 22. Правове забезпечення охорони праці

Поняття і зміст охорони праці. Конституційне право працівників на належні, безпечні й здорові умови праці. Гарантії прав громадян на охорону праці під час укладання трудового договору та під час роботи.

Організація охорони праці на виробництві. Державне управління охороною праці. Нормативно-правові акти з охорони праці. Обов'язки роботодавця щодо забезпечення функціонування системи управління охороною праці на підприємстві. Функції служби охорони праці. Участь трудових колективів і профспілок у регулюванні охорони праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді.

Організаційно-правові форми забезпечення охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Види інструктажу. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Спеціальні правила охорони здоров'я на важких, небезпечних і шкідливих роботах.

Порядок розслідування і обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що пов'язані з виробництвом. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Відшкодування шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим пошкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням трудових обов'язків.

Тема 23. Особливості правового регулювання праці жінок, молоді та осіб зі зниженою працездатністю

Рівноправність жінок у сфері трудових відносин. Обмеження та заборони при використанні праці жінок. Роботи, на яких забороняється праця жінок. Граничні норми піднімання і переміщення важких речей жінками. Обмеження залучення вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, до надурочних робіт, робіт у вихідні дні та направлення у відрядження. Особливості використання праці жінок, стан яких пов'язаний з материнством, охорона материнства в Україні. Надання соціальних відпусток: у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною, додаткової оплачуваної відпустки.

Правове регулювання праці молоді. Гарантії при прийнятті на роботу та звільненні. Права неповнолітніх у трудових відносинах. Вік, з якого допускається прийняття на роботу. Порядок розірвання трудового договору з неповнолітніми. Роботи, на яких забороняється використовувати працю неповнолітніх. Граничні норми піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми. Особливості нормування та оплати праці молоді. Особливості регулювання робочого часу та часу відпочинку неповнолітніх.

Поняття та охорона праці осіб зі зниженою працездатністю (осіб з інвалідністю, пенсіонерів, ветеранів війни та праці). Особливості регулювання праці осіб зі зниженою працездатністю. Працевлаштування осіб з інвалідністю, умови праці та робочі місця для осіб з інвалідністю.

Тема 24. Індивідуальні трудові спори

Поняття трудових спорів, їх види та причини виникнення. Принципи розгляду трудових спорів.

Загальний, судовий та особливий порядок вирішення індивідуальних трудових спорів: Органи, які розглядають індивідуальні трудові спори. Комісії по трудових спорах, їх організація і компетенція. Порядок і строки розгляду трудового спору в комісії по трудових спорах. Порядок прийняття, оскарження і виконання рішення комісії по трудових спорах.

Судовий порядок розгляду індивідуальних трудових спорів. Трудові спори, що підлягають безпосередньому розглядові у судах. Строки звернення до суду за вирішенням трудових спорів. Обмеження повороту виконання рішень з трудових спорів.

Особливості розгляду трудових спорів деяких категорій працівників (суддів, прокурорсько-слідчих працівників).

Медіація як альтернативний спосіб урегулювання індивідуальних трудових спорів.

Тема 25. Колективні трудові спори

Поняття колективних трудових спорів (конфліктів), їх предмет та сторони. Порядок примирних процедур розв'язання колективних трудових спорів. Правове положення незалежного посередника. Правове положення Національної служби посередництва і примирення. Примирна комісія, її склад і компетенція. Трудовий арбітраж, його склад і компетенція.

Порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) примирною комісією, за участю незалежного посередника. Порядок вирішення колективного трудового спору (конфлікту) трудовим арбітражем.

Страйк як крайній засіб вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Право на страйк та його реалізація. Порядок оголошення страйку. Визнання страйку незаконним у судовому порядку й правові наслідки такого рішення. Випадки, за яких забороняється проведення страйку. Правові наслідки законного та незаконного страйку. Гарантії та

правове становище працівників у зв'язку з проведенням страйку.

Судовий розгляд колективного трудового спору.

Тема 26. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства

Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства: поняття, ознаки, розмежування.

Органи, що здійснюють державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю. Повноваження Державної служби України з питань праці. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю. Завдання виборних органів первинних профспілкових організацій підприємств, установ, організацій та уповноважених представників профспілок щодо здійснення громадського контролю за додержанням законодавства про працю.

Органи, що здійснюють державний нагляд за охороною праці.

Повноваження місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування щодо здійснення контролю за додержанням законодавства про працю.

Рекомендовані джерела інформації:

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30 (23. 07. 96). Ст. 141.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18 (02. 05. 2003). Ст. 144.
3. Кодекс законів про працю України: Затверджений Законом УРСР від 10.12.1971 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додат. до № 50. Ст. 375.
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (в редакції Закону № 2147-VIII від 03. 10. 2017). *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40 (40-42). Ст. 492.
5. Основи законодавства країни про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23 (05. 06. 1998). Ст. 121.
6. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4 (26. 01. 1993). Ст. 19.
7. Про визначення розмірів збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостатчею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей: Закон України від 06.06.1995 р. № 217/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 22 (30. 05. 1995). Ст. 173.
8. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 2 (28. 01. 1997). Ст. 490.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 30.03.2020 р. № 540-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 18 (01. 05. 2020). Ст. 123.
10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4 (22. 01. 2016). Ст. 43.
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV (в редакції Закону України від 28 січня 2014 р. № 736-VIII). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 11. Ст. 75.
12. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. *Офіційний вісник України*. 2012 (27. 08. 2012). № 63. Ст. 2565.
13. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49 (07. 11. 2014). Ст. 2056.
14. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від

01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29 (21.07.2000). Ст. 228.

15. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34 (27.08.2010). Ст. 481.

16. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 2-3 (21.01.2011). Ст. 11.

17. Про індексацію грошових доходів населення : Закон України від 03.07.1991 р. № 1282-XII (В редакції Закону № 491-IV від 06.02.2003). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 111.

18. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01.07.1993 р. № 3356-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 36 (07.09.1993). Ст. 361.

19. Про колективні договори та угоди : Закон України від 23.02.2023 р. № 2937-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 60 (04.12.2023). Ст. 194 [Закон набирає чинності через шість місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану].

20. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 7 (18.02.2022). Ст. 51.

21. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 17 (25.04.1995). Ст. 121.

22. Про організації роботодавців : Закон України від 22.06.2012 р. № 5026-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 59 (13.08.2012). Ст. 2366.

23. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 31 (22.04.2022). Ст. 1634.

24. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16.12.1993 р. № 3721-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 4 (25.01.1994). Ст. 18.

25. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII (в редакції Закону № 229-IV від 21.11.2002 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 2. Ст. 10.

26. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 44. Ст. 2041.

27. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03.12.1998 р. № 137/98-ВР. *Офіційний вісник України*. 1998. № 12 (09.04.1998). Ст. 435.

28. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 45 (12.12.1999). Ст. 397.

29. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної

енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.

30. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23.12.2010 р. № 2862-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 28 (15. 07. 2011). Ст. 255.

31. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 45. Ст. 425.

32. Про статус і соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 р. № 796-XII (в редакції Закону № 2001-XII від 19.12.91 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 13. Ст. 178.

33. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 65 (25.09.2021). Ст. 4103.

34. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про стан дотримання конституційних гарантій трудових прав громадян» : схвалено Постановою Верховної Ради України від 15.01.2009 р. № 892-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 28 (10.07.2009). Ст. 370.

35. Про утворення Національної служби посередництва і примирення : Указ Президента України від 17.11.1998 р. № 1258/98. *Офіційний вісник України*. 1998. № 46 (03. 12. 1998). С. 13.

36. Деякі питання здійснення державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю: постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 823. *Офіційний вісник України*. 2019. № 70 (13.09.2019). Ст. 2468.

37. Деякі питання забезпечення трудових прав державних службовців, працівників державних органів, підприємств, установ та організацій на час встановлення карантину у зв'язку із загостренням ситуації, пов'язаної з поширенням випадків гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2020 р. № 256. *Офіційний вісник України*. 2020. № 30 (17.04.2020). Ст. 1060.

38. Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» : постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 р. № 295. *Офіційний вісник України*. 2017. № 38 (16.05.2017). Ст. 1205.

39. Перелік виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2001 р. № 163. *Офіційний вісник України*. 2001. № 9 (16. 03. 2001). Ст. 352.

40. Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання

України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 363. *Офіційний вісник України*. 2014. № 69 (05. 09. 2014). Ст. 1925.

41. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052. *Офіційний вісник України*. 2015. № 102 (30.12.2015). Ст. 3514.

42. Положення про Державну службу України з питань праці: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 р. № 96. *Офіційний вісник України*. 2015. № 21 (24. 03. 2015). Ст. 584.

43. Про впорядкування застосування контрактної форми трудового договору: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 р. № 170. *Збірник постанов Уряду України*. 1994. № 7. Ст. 172.

44. Порядок проведення індексації грошових доходів населення: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 р. № 1078. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29 (01. 08. 2003). Ст. 1471.

45. Порядок розроблення та затвердження професійних стандартів: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 31. 05. 2017 р. № 373. *Офіційний вісник України*. 2017. № 47. Ст. 1457.

46. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337. *Офіційний вісник України*. 2019. № 34. Ст. 1217.

47. Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок: постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2001 р. № 559. *Офіційний вісник України*. 2001. № 21 (08. 06. 2001). Ст. 950.

48. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. № 116. *Урядовий кур'єр*. 1996. 1 лютого.

49. Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам: постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 346. *Офіційний вісник України*. 1997. № 16. Ст. 73.

50. Про затвердження Порядку накладення штрафів за порушення законодавства про працю та зайнятість населення: постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2013 р. № 509. *Офіційний вісник України*. 2013 № 60 (16. 08. 2013). Ст. 2151.

51. Про затвердження Списків виробництв, робіт, цехів, професій і

посад, зайнятість працівників в яких дає право на щорічні додаткові відпустки за роботу із шкідливими і важкими умовами праці та за особливий характер праці : постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1290 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня 2003 р. № 679). *Офіційний вісник України*. 1997. № 48. Ст. 22.

52. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери : постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 р. № 1298. *Офіційний вісник України*. 2002. № 36 (20. 09. 2002). Ст. 1699.

53. Про порядок повідомної реєстрації галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів: постанова Кабінету Міністрів України від 13.02.2013 р. № 115. *Офіційний вісник України*. 2013. № 16 (07. 03. 2013). Ст. 554.

54. Положення про державну службу зайнятості: затверджено наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 16.12.2020 р. № 2663. *Офіційний вісник України*. 2021. № 3 (12.01.2021). Ст. 178.

55. Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України : затверджено наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 11.08. 2011 р. № 826. *Офіційний вісник України*. 2012. № 3 (20.01.2012). Ст. 101.

56. Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 792. *Офіційний вісник України*. 2018. № 80 (19.10.2018). Ст. 2662.

57. Порядок розроблення та затвердження професійних кваліфікаційних характеристик: затв. Наказом Міністерства соціальної політики України від 31. 05. 2017 р. № 918. *Офіційний вісник України*. 2017. № 67 (29.08.2017). Ст. 2016.

58. Про затвердження Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників : наказ Міністерства праці, Міністерства юстиції та Міністерства соціального захисту населення України від 29.07.1993 р. № 58. *Людина і праця*: Інформаційний бюлетень Міністерства праці України. 1993. № 10.

59. Про затвердження Переліку робіт, при виконанні яких може запроваджуватися колективна (бригадна) матеріальна відповідальність, умови її застосування і Типового договору про колективну (бригадну) матеріальну відповідальність : наказ Міністерства праці України від 12.05.1996 р. № 43. *Людина і праця*: Інформаційний бюлетень Міністерства праці України. 1997. № 1.

60. Про затвердження типових форм трудових договорів про надомну та дистанційну роботу: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та

сільського господарства України від 05.05.2021 р. № 913-21. *Офіційний вісник України*. 2021. № 54 (16. 07. 2021). Ст. 3383.

61. Положення про посередника : затверджено наказом Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 р. № 133. URL: <http://www.nspp.gov.ua>

62. Положення про примирну комісію : затверджено наказом Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 р. № 130. URL: <http://www.nspp.gov.ua>

63. Положення про розробку інструкцій з охорони праці : затверджено наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9. *Офіційний вісник України*. 1998. № 14 (23. 04. 1998). Ст. 557.

64. Положення про трудовий арбітраж : затверджено наказом Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 р. № 135. URL: <http://www.nspp.gov.ua>

65. Порядок оцінки відповідності критеріям репрезентативності та підтвердження репрезентативності суб'єктів сторін профспілок та організацій роботодавців: затверджено наказом Національної служби посередництва і примирення 21.07.2011 р. № 73. *Бюлетень Національної служби посередництва і примирення*. 2011. № 7.

66. Про затвердження Інструкції про порядок здійснення аналізу висунутих найманими працівниками, профспілкою вимог, виявлення та узагальнення причин виникнення колективних трудових спорів (конфліктів): наказ Національної служби посередництва і примирення 09.06.2009 р. № 33. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033299-09#Text>

67. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці : затверджено наказом Держпромгірнагляду від 21.03.2007 р. № 56. *Офіційний вісник України*. 2007. № 27 (23. 04. 2007). Ст. 1095.

68. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства : затверджено наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21. 03. 2007 р. № 55. *Офіційний вісник України*. 2007. № 26 (20. 04. 2007). Ст. 1069.

69. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою : затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 р. № 8. *Офіційний вісник України*. 2005. № 17 (11. 03. 2005). Ст. 455.

70. Типове положення про службу охорони праці НПАОП 0.00-4.35-04: затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 р. № 255. *Офіційний вісник України*. 2004. № 48 (17. 12. 2004). Ст. 3191.

71. Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для робітників та службовців підприємств, установ, організацій: затверджено постановою

Держкомпраці СРСР за узгодженням з ВЦРПС від 20.07.1984 р. № 213. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0213400-84>

72. Типові правила внутрішнього службового розпорядку: затверджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 р. № 50. *Офіційний вісник України*. 2004. № 29 (19. 04. 2016). Ст. 1175.

73. Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2019 – 2021 роки від 14.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-19#Text>

74. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Вільної профспілки працівників метрополітенів України щодо офіційного тлумачення поняття «професійна спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації», використаного в абзаці шостому частини першої статті 43-1 Кодексу законів про працю України (справа про профспілку, що діє на підприємстві) від 29.10.1998 р. № 1-31/98. *Офіційний вісник України*. 1998. № 45 (26. 11. 1998). Ст. 56.

75. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Жабо Тетяни Максимівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 40 Кодексу законів про працю України від 04.09.2019 р. № 6-р (II)/2019 // *Офіційний вісник України*. 2019. № 77 (08. 10. 2019). Ст. 2661.

76. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11. 1996 р. № 9. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96/card6#Public>

77. Про практику застосування судами законодавства про оплату праці : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.12.1999 р. № 13. *Дебет-Кредит (Галицькі контракти)*. 2008. № 29 (21. 07. 2008). Ст. 271.

78. Про практику розгляду судами трудових спорів : постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 р. № 9. *Дебет-Кредит (Галицькі контракти)*. 2008. № 29 (21. 07. 2008). С. 279.

79. Про судову практику у справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками : постанова Пленуму Верховного Суду України від 29.12.1992 р. № 14. *Дебет-Кредит (Галицькі контракти)*. 2008. № 29 (21. 07. 2008). С. 288.

80. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

81. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042/print

82. Декларація МОП основних принципів та прав у світі праці: міжнародний документ від 18.06.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_260#Text

83. Європейська соціальна хартія (переглянута): міжнародний документ від 3 травня 1996 р. № ETS № 163. *Офіційний вісник України*. 2006. № 40 (18. 10. 2006). Ст. 2660.

84. Конвенція МОП про безпеку та гігієну праці та виробниче середовище : міжнародний документ від 22.06.1981 р. № 155 [ратифікована Законом України № 3988–VI від 02.11.2011 р.]. *Офіційний вісник України*. 2013. № 5 (29. 01. 2013). Ст. 187.

85. Конвенція МОП про застосування принципів права на організацію і ведення колективних договорів : міжнародний документ від 01.07.1948 р. № 98. *Інформаційний бюлетень Міністерства праці України «Людина і праця»*. 1994. № 9-10.

86. Конвенція МОП про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця: міжнародний документ від 23.06.1992 р. № 173 [ратифіковано із заявою Законом № 2996–IV від 19.10.2005]. *Вісник Верховної Ради України*. 2006. № 2-3. Ст. 39.

87. Конвенція МОП про інспекцію праці у промисловості й торгівлі: міжнародний документ від 11.07.1947 року № 81. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 24. С. 1058.

88. Конвенція МОП про рівне ставлення і рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками : міжнародний документ від 23.06.1981р. № 156 [ратифіковано Законом № 1196–XIV від 22. 10. 1999 р.]. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_010/print1359792124581789

89. Хартія основних прав Європейського Союзу: міжнародний документ від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

90. Меморандум про взаєморозуміння щодо реалізації Програми Гідної праці МОП для України на період 2016 – 2019 рр. від 07.04.2016 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU16042>

Основні рекомендовані джерела інформації:

91. Венедіктов С. В. Трудове право України: підручник / С. В. Венедіктов; Ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, Навч.-наук. ін-т права. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : ДІА, 2024. 227 с.

92. Трудове право України: підручник / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Центр проблем імплементації європ. соц. права, Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.», Нац. ун-т «Остроз. акад.»; Іншин М. І. та ін.; за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка. 2-ге вид., стер. Київ : Юрінком Інтер : Буква Закону, 2018. 593 с.

93. Трудове право : підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків : Вид-во, 2022. 376 с.

94. Трудове право України : підручник / С. М. Бортник та ін.; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 407 с.

95. Щербина В. І. Трудове право України : підручник / В. І. Щербина, А. М. Соцький; Міжнар. гуманітар. ун-т. Чернівці : Технодрук, 2021. 551 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

96. Актуальні проблеми правового регулювання випробування при прийнятті на роботу: теоретико-прикладний нарис : монографія / за наук. ред. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2017. 176 с.

97. Актуальні теоретичні та практичні проблеми відшкодування моральної шкоди потерпілим працівникам від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань : монографія / за наук. ред. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2022. 272 с.

98. Андреев А. В. Концептуальні основи правового регулювання кадрового забезпечення державної служби України : монографія. Київ: Центр учб. літ., 2019. 408 с.

99. Андрійв В. М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників: монографія / В. М. Андрійв; М-во соц. політики України, Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці. Чернігів, 2011. 305 с.

100. Бабенко Е. В. Захист трудових прав працівників при припиненні трудових правовідносин (у тому числі при банкрутстві): монографія / Е. В. Бабенко. Харків : Панов А. М. [вид.], 2019. 399 с.

101. Бірюкова А. Г. Трудове право та трудове законодавство: проблеми співвідношення: монографія / А. Г. Бірюкова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Харків : Панов А. М., 2016. 401 с.

102. Божко В. М. Засади правового регулювання оплати праці: теоретичний аспект : монографія / В. М. Божко. Полтава : ПНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2011. 402 с.

103. Бонтлаб В. В. Проблеми теорії та практики нормативно-правового регулювання вирішення трудових спорів (конфліктів): монографія / В. В. Бонтлаб ; Навч.-наук. ін-т права ім. І. Малиновського Нац. ун-ту «Остроз. акад.» Київ : Видавництво Людмила, 2019. 419 с.

104. Бутинська Р. Я. Правовий статус учасників колективно-трудових правовідносин: монографія / Р. Я. Бутинська. Львів : Растр-7, 2020. 233 с.

105. Бутинська Р. Я., Мокрицька Н. П. Трудове право України : навчальний посібник. Львів : «Галицька видавнича спілка», 2022. 312 с.

106. Бутинська Р. Я. Проблеми трудового права та соціального захисту: навч. посіб. Львів : Растр-7, 2023. 287 с.

107. Вакарюк Л. В. Правові режими в трудовому праві України : монографія. Чернівці : Технодрук, 2018. 415 с.

108. Вавженчук С. Я. Охорона та захист трудових прав працівників: підручник / С. Я. Вавженчук. Харків : Право, 2016. 560 с.

109. Вапнярчук Н. М. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців в

Україні : монографія. Харків : Юрайт, 2012. 312 с.

110. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / редкол. вид. : Тацій В. Я. та ін.; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. Т. 11 : Трудове право / [редкол.: С. М. Прилипко (голова) та ін.]. 2018. 775 с.

111. Венедіктов С. В. Теоретико-правові засади сучасної концепції трудового правовідношення в Україні: монографія / С. В. Венедіктов; МОНМС України, Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2011. 224 с.

112. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ : Ніка-Центр, 2014. 319 с.

113. Держава та її органи як суб'єкти трудового права: теоретико-прикладний нарис: монографія / К. В. Гончарова та ін.; за наук. ред. проф. О. М. Ярошенка. Харків : Право, 2014. 285 с.

114. Домашні працівники спеціальні суб'єкти трудового права України : монографія / за наук. ред. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2014. 192 с.

115. Єгорова-Луценко Т. П. Загальнотеоретична характеристика правових основ забезпечення, реалізації та захисту трудових прав працівників сільського господарства в Україні : монографія. Київ : ПВГОІ «Видавництво Людмила». 2020. 384 с.

116. Жигалкін І. П. Система принципів трудового права України: проблеми сучасної теорії і практики : монографія. Харків : Право, 2015. 360 с.

117. Жигалкін П. І., Прилипко С. М., Ярошенко О. М. Судова практика та її значення для регулювання відносин у сфері праці : монографія. Харків : ФІНН, 2008. 544 с.

118. Занфірова Т. А. Проблеми правового забезпечення свободи праці в Україні : монографія. Харків : Золота миля, 2018. 496 с.

119. Костюк В. Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія / В. Л. Костюк. Київ : Вид. В. Карпенко, 2012. 464 с.

120. Краснов Є. В. Основні трудові права: міжнародні стандарти і законодавство України: монографія / Є. В. Краснов; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2012. 177 с.

121. Курс порівняльного трудового права: підручник : в 2 т. / [Іншин М. І. та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Акад. політ. наук України А. Р. Мацюка ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 2-ге вид., змін. і допов. Харків : Діса плюс, 2015. Т. 1. 2015. 1054 с.; Т. 2. 2015. 741 с.

122. Левченко Н. І. Правове регулювання юридичної відповідальності суб'єктів трудового права в умовах ринкової економіки: монографія / Н. І. Левченко. Суми : Мрія, 2015. 178 с.

123. Митрофанов І. І. Трудовий договір як юридичний факт у трудовому праві: монографія / І. І. Митрофанов, О. В. Плєскун ; за заг. ред.

І. І. Митрофанова. Одеса : Фенікс, 2014. 271 с.

124. Процевський О. І. Методологічні засади трудового права: монографія / О. І. Процевський; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНАДУ, 2014. 259 с.

125. Слюсар А. М. Правовий статус суб'єктів трудового права України : теоретико-правовий аспект: монографія / А. М. Слюсар; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків : ФІНН, 2011. 335 с.

126. Сокол М. В. Порядок вирішення колективних трудових спорів і конфліктів в Україні: монографія / М. В. Сокол; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2011. 207 с.

127. Соціально-трудова права і виклики цифровізації: монографія / за ред.: Яни Сімутіної та Михайла Шумила; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ : Ніка-Центр, 2023. 347 с.

128. Теорія трудового права України: монографія / Ю. В. Вусенко, О. В. Старчук, Н. Ю. Щербатюк та ін.; за ред. І. М. Якушев. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 572 с.

129. Терела Г. В. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю в Україні: історичний досвід і сучасність: монографія. Полтава : Копі-Центр, 2024. 459 с.

130. Теслюк Я. О. Правове регулювання трудової міграції в умовах трансформації економіки України: монографія. Львів: Растр-7, 2023. 207 с.

131. Трудове право України: академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Пилипенко П. Д. та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 5-те вид., переробл. та допов. Київ : Ін Юре, 2014. 548 с.

132. Трудове право: посіб. для підгот. до іспиту / С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 191 с.

133. Чанишева Г. І. Види трудового договору за законодавством України: монографія / Г. І. Чанишева, Б. А. Римар. Одеса : Фенікс, 2011. 176 с.

134. Шабанов Р. І. Концептуальні засади реалізації права на зайнятість в Україні: навч. посіб. / Шабанов Р. І.; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : Панов А. Н., 2017. 219 с.